

Projektet SVENSKA SOM MÅLSPRÅK (SSM)
The project SWEDISH AS A TARGET LANGUAGE

SSM Report 4

Jan Åslund

ARABER SKRIVER SVENSKA - ARABISK SYNTAX OCH ARABERS
SYNTAXFEL I SVENSKAN

Stockholms universitet
Institutionen för lingvistik
April 1976

Rapportserien SSM Reports

SSM-rapporterna (serien *SSM Reports*) utgavs vid Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet i anslutning till forskningsprojektet *Svenska som målspråk (SSM)* som understöddes av Skolöverstyrelsen 1973–1980. Redaktör för serien var Björn Hammarberg. Projektet var inriktat på studium av sådana företeelser i svenskans struktur och användning som utgör problem för vuxna inlärare av svenska som andraspråk med olika modersmål.

Upphovsrätten innehas av författarna. Rapporterna får laddas ner för personligt, icke-kommersiellt bruk och får citeras enligt gängse vetenskapliga principer. De får fritt användas i kurser inom högskolan under förutsättning att källan uppges.

Förteckning över SSM-rapporterna

1. Hammarberg, Björn & Åke Viberg (1977), *Felanalys och språktypologi. Orientering om två delstudier i SSM-projektet*. 34 s.
Även tryckt i *Nysvenska studier* 57 (1977) i form av två uppsatser, "Svenskan i ljuset av invandrades språkfel" av Björn Hammarberg (s. 60–73) och "Svenskan i typologiskt perspektiv" av Åke Viberg (s. 74–85).
2. Hammarberg, Björn & Åke Viberg (1979), *Platshållartvånget, ett syntaktiskt problem i svenskan för invandrare*. Andra, omarbetade upplagan. 67 s.
En engelsk version är tryckt i *Studia linguistica* 31: 106–163 (1977) under titeln "The place-holder constraint, language typology and the teaching of Swedish to immigrants".
3. Hammarberg, Björn & Åke Viberg (1976), *Anaforiska processer i svenskan i invandraperspektiv – några utgångspunkter*. 13 s.
Även tryckt i *Nysvenska studier* 55–56: 213–226 (1976).
4. Åslund, Jan (1976), *Araber skriver svenska – arabisk syntax och arabers syntaxfel i svenskan*. 47 s.
5. Hammarberg, Björn & Åke Viberg (1976), *Reported Speech in Swedish and Ten Immigrant Languages*. 21 s.
Även tryckt i *Papers from the Third Scandinavian Conference of Linguistics*, red. Fred Karlsson (1976). Turku: Academy of Finland, Text Linguistics Research Group. 131–148.
6. Strömqvist, Sven (1980), *En orientering om NP, kasus och prepositioner i ryska*. 21 s.
7. Viberg, Åke (1980), *Tre semantiska fält i svenskan och några andra språk: 1. Kognitiva predikat. 2. Perceptionsverbens semantik. 3. Emotiva predikat*. 103 s.
En förkortad version av uppsats 1 är tryckt i *Svenskans beskrivning* 12, red. S. Fries & C.-C. Elert (1980). Umeå universitet. Uppsats 2 även i *Tvåspråkighet*, red. A. Stedje & P. af Trampe (1979). Stockholms universitet. Uppsats 3 även i *Kontrastiv lingvistik och sekundärspråksforskning*, red. B. Hammarberg (1979). Stockholms universitet, Institutionen för lingvistik.
8. Viberg, Åke (red.) (1983), *Studier i kontrastiv lexikologi: Perceptionsverb*. Andra, utökade upplagan. 133 s.
9. *Studium av ett invandarsvenskt språkmateriel* (1983). 115 s.
10. Hammarberg, Björn & Åke Viberg (1984), *Forskning kring svenska som målspråk. Två forskningsöversikter: 1. Grammatik och ordförråd (Åke Viberg). 2. Fonologi (Björn Hammarberg)*. 64 s.
Även i *Nordens språk som målspråk. Forskning och undervisning*, red. K. Hyltenstam & K. Maandi (1984). Stockholms universitet, Institutionen för lingvistik.

FÖRORD

Den redogörelse för arabers språkproblem i svenskan som Jan Åslund här presenterar ansluter sig till de studier av utländska elevers fel i svenska uppsatser som utförts i projektet Svenska som målspråk. Arabiska är ett av de tio invandrarspråk som finns representerade som källspråk i felundersökningen. Olika personer har i uppsatser inom projektet analyserat var sin del av felmaterialet; Jan Åslund bygger här på materialbearbetningar som gjorts dels av honom själv och dels av Agneta Hellström Shaw.

En samlad redovisning av felundersökningen kommer att ske längre fram. Den är tänkt att inriktas på svenskans stöttestenar i ett flerspråkigt jämförande perspektiv. En del principiella problem i samband med felundersökningar får också tas upp då, liksom en utförligare redogörelse för undersökningens uppläggning.

Här är inriktningen mer källspråksorienterad. En skiss av fakta i arabiskan kombineras med en genomgång av viktigare syntaxfel i arabers svenska. För invandrarundervisningen bör det vara av intresse att med denna teknik få en bild av arabiskspråkiga elevers utgångsläge för svenskstudium.

Jan Åslund är invandrarlärare vid ABF och doktorand i arabiska vid Göteborgs universitet.

Björn Hammarberg

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD

BAKGRUND OCH MATERIAL	1
ARABISKANS VARIATION	4
SKRIFT OCH ORDBILDNING	5
SYNTAKTISK ÖVERSIKT	6
Huvudsatser	6
Tematisering	7
Frågor	9
Ja- och nej-frågor	9
Frågeordsfrågor	10
Underordning	10
Indirekt tal, att-satser	10
Adverbiella bisatser	12
Relativsatser	13
Negationer	14
Nominalsatsen	14
Verbalsatsen	15
Verbfrasen	15
Verbets tidsformer och modus	15
Verbets och dess subjekt	17
Arabisk motsvarighet till svensk infinitiv	18
Nominalfrasen	18
Bestämmdhet, kasus, genus och plural- bildning	18
Attribut	20
Genitivattribut	20
Adjektivattribut	22
Kongruens mellan substantiv och adjektiv	23
SVÅRIGHETER FÖR ARABER SOM LÄR SIG SVENSKA	24
Presentation av felet	24
Ordföljd och meningsbyggnad	24
Huvudsatser	24
Bisatser	25
Subjekt + verb i bisats	26

Vandrande adverb i huvudsats och bisats .	26
Fogeord	27
Relativsatser	27
Konjunktioner	27
Verbfrasen	28
Tempusfel	28
Utelämnad finit verbform eller kopula . . .	30
Förväxling av verbens finita och infi-	
nita former	31
Infinita i stället för finita former	31
Finita former i stället för infinita	31
Motsvarigheter till arabiskt verbalnomen	32
Verbpartiklar och prepositioner	32
Rums- och tidsuttryck	33
Adverbbildning i allmänhet	34
Nominalfrasen	35
Subjekts- och objektspronomen	35
Possessiva pronomen	35
Bestämd och obestämd species, artikel . .	36
Attributkonstruktioner	37
De vanligaste syntaxfelen	38

ENGLISH SUMMARY

ORDLISTA

FÖRKLARINGAR TILL FONEMBETECKNINGARNA

LITTERATURFÖRTECKNING

BAKGRUND OCH MATERIAL

Den här rapporten bygger på två felundersökningar som ingår i projektet Svenska som målspråk (SSM), som bedrivs vid Stockholms universitets institution för lingvistik med stöd av Skolöverstyrelsen. Projektets syfte är att studera sådana drag i svenskans struktur som skapar inlärningsproblem för invandrare. De två felundersökningarna är Agneta Hellström Shaws 'Språkfel i arabers svenska uppsatser' och min egen 'Egyptier skriver svenska'. Min avsikt är att presentera arabers svårigheter att skriva svenska mot bakgrund av en mycket elementär och kortfattad översikt över det arabiska högskoleämbetet.¹⁾

Utgångsmaterialet för felundersökningarna har varit elevuppsatser som arabiska svenskstuderande vid IES, Institute for English-Speaking Students vid Stockholms universitet, skrivit som övning, inträdes- eller slutprov.

Uppsatsförfattarna studerar svenska vid IES för att kunna bedriva högskolestudier i Sverige och de har alltså alla relativt lång skolutbildning bakom sig. Undervisningen är indelad i fyra stadier Sv 1, 2, 3 och Sv 4. Det finns ett särskilt stadium Sv 1:2 för invandrare som varit i Sverige länge och förvärvat kommunikativa färdigheter utan att ha någon större kännedom om svensk grammatik. Efter godkänt slutprov flyttas eleverna upp i närmast högre kurs. Elever från Sv 1:2 flyttas till Sv 2. Varje stadium omfattar undervisning i 90 lektionstimmar och tar en halv termin i anspråk.

På de två lägre stadierna är inga hjälpmedel tillåtna vid inträdesprov och övningar, men vid slutproven får kursdeltagarna använda Svenska Akademiens ordlista och Bergvalls ordlista. På de två högre stadierna får man alltid ha ordlista och dessutom ibland Svensk handordbok.

1) För att jag lyckats publicera den här studien häftar jag i skuld till först och främst Björn Hammarberg som granskat mitt manuskript i olika versioner och kommit med otaliga värdefulla påpekanden. Professor Heikki Palva och kamrater vid arabiska institutionen i Göteborg har lämnat nyttiga synpunkter på en del av arbetet och Georg Barth Magnus vid Stockholms universitets lingvistiska institution har företagit en föredömligt noggrann genomläsning och gjort mig uppmärksam på en del förbiseenden. Mohamed Assad har välvilligt granskat och korrigerat en del av mina arabiska uttryck.

J. Å.

Agneta Hellström Shaw har undersökt 21 uppsatser av åtta informanter och därvid katalogiserat omkring 700 fel. Jag har behandlat 18 uppsatser av elva informanter och katalogiserat 550 fel i ett litet mindre antal excerpter.

Tillgängliga data om informanterna presenteras för Agneta Hellström Shaws material i Tabell 1 och för mitt material i Tabell 2.

Tabell 1. Uppgifter om informanterna i Agneta Hellström-Shaws undersökning.

<u>Inf</u>	<u>Född</u>	<u>Kön</u>	<u>Hemland</u>	<u>Vistelse i Sverige före 1:a uppsats</u>	<u>Kurs- stadium</u>	<u>Övr språk- kun- skaper</u>	<u>Antal upp- satser</u>	<u>Antal sidor</u>
2	41	M	Irak	?	2-3	Eng lite	3	4
3	49	M	Marocko	15 mån	2-3	Fr utm Eng bra	4	5
4	50	M	Algeriet	22 mån	2-3	Fr bra Eng bra	3	4
7	51	M	Marocko	15 mån	3	Fr bra Eng bra Sp bra	3	3
14	46	M	Tunisien	24 mån	4	Fr utm Eng bra	3	5
15	48	M	Algeriet	54 mån	4	Fr Eng	2	4
16	54	M	Jordanien	16 mån	4	Eng	2	6
22	43	K	Ghaza	18 mån	2	Eng	1	2
8 informanter							21	33

Tabell 2. Uppgifter om informanterna i Jan Åslunds undersökning.

<u>Inf</u>	<u>Född</u>	<u>Kön</u>	<u>Hemland</u>	<u>Vistelse i Sverige före 1:a uppsats</u>	<u>Kurs - stadium</u>	<u>Övr språk- kun- skaper</u>	<u>Antal upp- satser</u>	<u>Antal sidor</u>
1	50	M	Egypten	37 mån	2	Eng, Fr	2	3
6	43	M	"	21 mån	1:2	Eng	2	2
9	44	M	"	21 mån	1:2-2	Eng bra ^{a)}	2	3
10	48	M	"	26 mån	1-2	Eng bra	3	4
11	48	M	"	5 mån	1:2	Eng bra	1	1
12	48	K	"	16 mån	3	Eng lite	2	5
13	48	M	"	19 mån	3	Eng bra Fr lite	1	2
17	43	M	"	20 mån	2	Eng lite	1	3
18	39	M	"	18 mån	2	Eng bra Fr lite Ty lite	2	3
20	43	M	"	14 mån	2	Eng, Ty skriv- kunsks	1	3
21	28	M	"	18 mån	2	Eng	1	2
11 informanter							18	31

a) Uppger arabiska och engelska som modersmål.

De uppsatser som använts i våra felundersökningar skrevs under senare delen av 1973 och under hela 1974. I mitt material dominerar uppsatser från de lägre stadierna i undervisningen medan Agneta Hellströms har ett större inslag av uppsatser som tillkommit på de två högre stadierna.

Rimligen bör språkbehandlingen vara bättre i slutet av studierna än i början. Å andra sidan kan man gissa att äldre elever vågar sig på mera avancerade konstruktioner än nybörjarna, och man kan alltså inte ha några bestämda förväntningar om felfrekvensen på respektive stadier. Det är vanskligt att uttala sig om skillnader mellan våra iakttagelser, men där våra rön är samstämmiga blir tillförlitligheten desto större.

De avsnitt som jag behandlar i den syntaktiska översikten har jag valt, ibland därför att jag själv finner dem intressanta och ibland därför att de kan hjälpa till att förklara en del feltyper.

ARABISKANS VARIATION

Det arabiska språket används till vardags av kanske hundra miljoner människor och i religiösa sammanhang av 400 miljoner.

Arabiskan är officiellt språk i Marocko, Algeriet, Libyen, Tunisien, Egypten, Libanon, Irak, Syrien, Jordanien och staterna på arabiska halvön. Språket talas dessutom i Israel, i begränsade områden i andra afrikanska stater än de uppräknade och i enklaver i Sovjetunionen, Turkiet och Iran.

Men alla som använder arabiska i dagligt tal talar inte samma arabiska. Inom språkområdet finns geografiska gränser som avskiljer olika folkspråk och innanför dessa gränser finns det naturligtvis kulturellt betingade skillnader i uttryckssätt. Etniska minoriteters språk kan uppvisa lexikala och fonologiska särdrag.

Över hela språkområdet används emellertid också ett högspråk, som jag för enkelhets skull kallar standardarabiska (SA)²⁾. Detta högspråk är litteraturens och massmediernas språk och anses ha sin renaste exponent i koraner och koranrecitationen. Utanför litteraturen och massmedierna förekommer talad standardarabiska också i mera formella situationer t ex invigningar, högtidstal och fö när man vill göra intryck.

Det talade högspråket får allt större betydelse. De moderna transportmedlen och etermediernas slagkraft gör att SA talas allt mer också i situationer av mindre formell karaktär. Personer med olika dialekt använder vid samtal inslag från högspråket helt enkelt för att göra sig förstådda. Dessa förhållanden påverkar både dialektens och högspråkets utveckling.

Det kan vara svårt för en arab att medge att han talar något annat än SA. Dialekten har lägre prestigevärde och man använder högspråksvarianten i föreläsningar vid högskolor och universitet men av praktiska skäl inte vid undervisningen i elementärskolorna.

Dialekterna har inbördes olika prestigevärde. Kairodialekten värderas högre än andra storstadsdialekter. Det är inte ovanligt att konversation i film förs på Kairodialekten även om filmen är inspelad i Libanon med libanesiska skådespelare.

2) Termen översatt från engelska 'Standard Arabic' i Beeston

Framlidne president Nasser kunde använda Kairoarabiskan i sina tal, men det är inte möjligt för Libanons Franjeh eller Syriens Al-Assad att använda sina hemländers folkspråk.

Satsstrukturen är inte kartlagd i alla dialekter men man kan anta att den är likartad över språkområdet.³⁾ Det är fonologi och ordförråd som varierar med dialekt. Olika dialekter placerar t ex vokalerna på olika ställen i samma konsonantgrupp. Citatformen av svenskans 'skriva' heter i Syrien katab men i Algeriet kteb. 'Pojke' heter i Syrien walad men i Nordafrika weld.

Många drag är gemensamma för flera dialekter utan att för den skull återfinnas i högspråket. Det finns klara lexikala skillnader vilket Ferguson⁴⁾ har påvisat i sin artikel Diglossia. SA använder ett ord för verbet 'gå' ḡāḥaba och dialekterna ett annat rāḥ. SA har ra'a för 'se' medan dialekten har šāf och adverbet 'idag' brukar återges med 'al-yaum i SA medan t ex egyptisk arabiska använder 'in-naharda .

Den nuvarande situationen med ett högspråk och många olika dialekter kan tänkas ha uppkommit på olika sätt och det råder viss oenighet mellan lingvister på det här området. Först och främst är det oklart vilket ursprung den klassiska arabiskan har.^{4a)} Har den alltid varit ett högspråk, är den en sorts koiné av tidigare dialekter, eller har den utvecklats ur en enda dialekt? Har de nuvarande dialekterna utvecklats ur koiné som talades under islams mest expansiva period eller går de dialektala skillnaderna och skillnaderna mellan dialekt och SA direkt tillbaka på äldre dialekter?

SKRIFT OCH ORDBILDNING

Den arabiska stavningen har i stort sett bevarats oförändrad alltsedan koranen nedtecknades. Skriften i SA är fonematisk. Varje konsonantfonem har sitt tecken och varje kort vokalfonem har sitt. Konsonanterna är till antalet 29 och vokalerna är tre representerade både i korta och långa fonem.

3) Huvudsatsordföljden SVO är t ex framträdande i egyptisk, palestinsk och algerisk arabiska.

4) Ferguson

4a) koiné, från grekiskan, används om huvuddialekt som brukas av folkgrupper med sinsemellan olika dialekter.

Skriften löper från höger till vänster och konsonanterna kan uppträda i upp till fyra olika skepnader, beroende på var i ordet de står. I profan SA är det vanligt att man helt eller delvis utelämnar tecknen för korta vokaler, vilket skapar stora problem för utländska studenter, men erbjuder blott få svårigheter för den läskunnige araben.

Basen för ordbildning i arabiskan är roten, som i sin vanligaste form består av tre konsonanter, radikalerna. Av roten *ktb* kan man sålunda till att börja med konstruera substantivet *katb* (= 'att skriva', 'skrivande', 'skrivning') och verbet *kataba* (= 'skriva', eg. 'han skrev'). Genom in-skott och tillägg av fonem efter givna mönster kan man sedan bilda nya substantiv respektive verb. Det existerar åtminstone tio vanliga (och några ovanliga) verbstammar och ett långt större antal mönster för nomen.

Verbet *kataba* betyder 'han skrev', *kattaba* betyder 'han fick (någon) att skriva' och verbet *kātaba* 'han korresponderade med'. Nomenet *katb* betyder 'att skriva' liksom *kitābah*, *kātib* betyder skrivare och *kitāb*, bok.

SYNTAKTISK ÖVERSIKT

Huvudsatser

Låt oss betrakta satserna

- i) 'ordföranden skrev brevet'
- och
- ii) 'Bagdad ligger i Irak'

Vi blir snart ense om att verbet 'skrev' bär mera information än verbet 'ligger'. Man kan förstå innehållet i sats ii) även om verbet avlägsnas, men verbet i sats i) kan inte försvinna utan att betydelsen fördunklas avsevärt. Man skulle utan verb i sats i) kunna tänka sig följande betydelser

'ordföranden skickade brevet',
'ordföranden läser brevet',
'ordföranden har bränt brevet'

och många fler. Trots att verbet i sats ii) kan sägas vara överflödigt kan vi i svenskan inte acceptera att det utelämnas.⁵⁾

5) Hammarberg-Viberg SSM Report 2: 'Platshållartvånget' för utförl kommentar.

När arabiskan vill återge sats i) konstruerar den på ungefär samma sätt som vi, men subjekt och verb byter plats.

I) kataba r-ra'īs l-maktūb⁶⁾
skrev ordföranden brevet

Om 'ordföranden' har nämnts tidigare i texten eller eljest är känd i sammanhanget, kan vi i svenskan referera till honom med ett personligt pronomen, dvs bestämda nominalfraser kan pronominaliseras med ett definit pronomen (personligt, demonstrativt etc). Vi skriver

i a) 'han skrev brevet',

som på arabiska heter

I a) kataba l-maktūb,

där alltså kataba är ett verb i förfluten tid som böjts i tredje personen maskulinum singularis. Arabiskan behöver inte sätta ut personligt pronomen som subjekt. Sats I a) brukar kallas en verbalsats.

För sats ii), där det svenska verbet saknar semantiskt innehåll skriver araberna

II) Baḡdād fī l-^cirāq
Bagdad i Irak

Sats II) går under benämningen nominalsats.

Tematisering

Svenskan besitter olika tekniker att ange vad som är temat i ett meddelande. I tal kan det ske genom betoning, men i skrift måste man tillgripa andra medel för att placera temat i fundamentposition.

i a) 'brevet skrev ordföranden'

och

i) 'ordföranden skrev brevet'

illustrerar hur fundamentet spelar rollen av tema. I i) är 'ordföranden' det bekanta - temat - och 'skrev brevet' - utsagan om honom - remat.

I i a) har rollerna förbytts och 'brevet' har intagit temats plats medan den nya informationen utgörs av 'skrev ordföranden'.

6) Ordlista och förklaringar till fonembeteckningarna finns på sid 41 resp 43.

Arabiskan använder samma teknik för tematisering som svenskan, nämligen att låta temat stå i fundamentposition. Om man vill återge sats i) med lite eftertryck men utan att förändra samspelet tema-remat har arabiskan möjligheten att göra en nominalsats (inledd med ett nomen) av den tidigare presenterade verbalsatsen. Den nya satsen lyder

I b) 'ar-ra'īs kataba l-maktūb
ordföranden (han) skrev brevet,

där kataba l-maktūb kan fungera som en självständig sats. I b) är den normala ordföljden i dialekterna.

I c) 'al - maktūb katabahu r-ra'īs
brevet skrev (han) det ordföranden

eller

I d) 'inna l-maktūb katabahu r-ra'īs
sannerligen brevet skrev (han) det ordföranden

skulle båda kunna tänkas motsvara

i a) 'brevet skrev ordföranden'.

På det här sättet kan arabiskan tematisera vilken satsdel som helst⁷⁾. Oftast kräver formell arabisk grammatik att konstituenten reflekteras av ett pronomen på sin ursprungliga plats som i exemplen I c) och I d) ovan⁸⁾.

Subjekt med bestämd species står först i sina nominalsatser, men arabiskan undviker liksom många andra språk att ge ett obestämt subjekt fundamentposition, ty fundamentet är ju det normala sättet att ange vad som är tema och därmed redan bekant i en sats.

II) Baġdād fi l-^cirāq
Bagdad i Irak

III) 'ar-ra'īs tawīl
ordföranden lång

IV) 'ar-ra'īs raġul tawīl
ordföranden man lång (= 'ordföranden är en lång man')

7) Beeston sid 64

8) Bishai sid 86

I satsen

V) fi l-bayt raḡul taḡwīl
i huset man lång dvs 'det finns en lång man i huset'

är raḡul taḡwīl subjekt men det placeras efter sitt predikat
fi l-bayt, där för att subjektet står i obestämd form.

Frågor

Ja- och nej-frågor

Ja- och nej-frågor karakteriseras på svenska av "omvänd ordföljd",
dvs det finita verbet föregår subjektet:

i e) 'skrev ordföranden brevet?'

ii b) 'ligger Bagdad i Irak?'

SA gör lätt en fråga av ett påstående genom att placera en frågepartikel före
yttrandet. Det finns två likvärdiga partiklar hal och 'a:

I e) hal kataba r-ra'īs l-maktūb ?
(?) skrev ordföranden brevet

II b) 'a Baḡdād fi l-^cirāq ?
(?) Bagdad i Irak .

Sats V) får i frågeform utseendet:

V a) 'a fi l-bayt raḡul taḡwīl ?
(?) i huset man lång

med den svenska motsvarigheten

v a) 'finns det en lång man i huset?'

I frågesatser är det möjligt att låta ett obestämt subjekt föregå
sitt predikat och därigenom ge frågan litet större emfas:

V b) 'a raḡul taḡwīl fi l-bayt ?
(?) man lång i huset

I dialekterna förekommer frågepartikel inte alls. Där är frågan helt
enkelt ett påstående med frågeton. Den konstruktionen är också helt möjlig
och rent av vanlig i SA.

Frågeordsfrågor

SA konstruerar sina frågeordsfrågor som vanliga nominal- eller verbal-satser med ett frågeord som fundament.

vi) 'vem skrev brevet?'

får sin arabiska motsvarighet

VI) man kataba l-maktūb ?
vem skrev brevet .

vii) 'vad skrev han i brevet?'

blir

VII) mā kataba fi l-maktūb ?

Flera exempel:

viii) 'vilken ordförande skrev brevet?'

VIII) 'ayyu ra'īs kataba l-maktūb ?
vilken ordförande skrev brevet

och

ix) 'hur många brev skrev ordföranden?'

IX) kam maktūb kataba r-ra'īs
(sing)

Underordning

Indirekt tal, att-satser

Svenska bisatser känns igen på att de inleds med ett element som signalerar underordning, på att ordföljden alltid är rak, dvs subjektet föregår alltid det finita verbet, och på att sk vandrande adverb intar positionen mellan subjektet och det finita verbet: U + Subj + Adv + V.

Också arabiskan underordnar satser. Det kan som i svenskan ske med hjälp av inledande konjunktioner. Den svenska konjunktionen 'att' kan i verbalsats motsvaras av det arabiska 'an' och i nominalsats av 'anna'. 'an' används särskilt efter verb som innebär anhållan eller förfrågan.

Exempel

x) 'ordföranden skrev att mannen var lång'

X) kataba r-ra'īs 'anna r-rağul tawīl
skrev ordföranden att mannen lång

i nominalsats och

xi) 'hon bad ordföranden att han skulle skriva brevet'

XI) sa'alatⁱ r-ra'īs 'an yaktub⁹⁾ l-maktūb
(hon) bad ordföranden att (han) skrive(r) brevet

i verbalsats.

XI) återges vanligast i svenskan 'hon bad ordföranden skriva brevet'.

Indirekt tal återges i allmänhet i det direkta talets form:

xii) 'ordföranden sa att mannen var lång'

heter

XII) qāla r-ra'īs 'inna r-rağul tawīl
sa (han) ordföranden att mannen lång.

Ordföranden kan ha sagt antingen 'ar-rağul tawīl eller 'inna r-rağul tawīl. I båda fallen återges det indirekta talet med sats XII) ovan. 'inna betyder 'verkligen' eller 'sannerligen' och kan i det indirekta talet ha samma betydelse men också bara betydelsen 'att'.

Indirekta frågor konstrueras på samma sätt som indirekt tal i övrigt.

xiii) 'han frågade om ordföranden hade skrivit brevet'

XIII) sa'ala hal kataba r-ra'īs l-maktūb
(han) frågade (?) skrev ordföranden brevet

I sats XIII) motsvaras den indirekta frågan exakt av den direkta i sats I e) på sid 9. Sats

xiv) 'han frågade vem som hade skrivit brevet'

9) Eg 'an yaktuba l-maktūb (av kataba i imperfekt subjunktiv)

XIV) sa'ala man kataba l-maktūb
visar samma sak. Den direkta frågan lyder

VI) man kataba l-maktūb ?

Adverbiella bisatser

Med adverbiala bisatser menar jag satser som anger tid eller omständigheter. Tidsbisatser anges enkelt med en inledande konjunktion:

xv) 'jag kom in när ordföranden skrev brevet'

XV) daxaltu lammā kāna yaktubu r-ra'īs l-maktūb
(jag)kom in när höll på skriver ordföranden brevet .

Adverbiella bisatser kan också bestå av sk hāl-satser, som anger de närmare omständigheterna när någonting hände. Sådana satser kan vara nominalsatser, som inleds med konjunktionen wa eller verbal-satser, asyndetiska eller inledda med wa.

xvi) 'ordföranden skrev brevet medan han var sjuk'

XVI) kataba r-ra'īs l-maktūb, wa huwa marīd
(han) skrev ordföranden brevet och han sjuk

Där svenskan som adverbial skulle ha använt en bisats kan arabiskan i stället använda ett particip eller ett nomen i ackusativ som sättsadverb:

xvii) 'jag såg honom, när han skrev'

XVII) ra'aytuhu kātiban¹⁰⁾
ack-markör
(jag) såg honom skrivande

Den svenska tolkningen 'jag såg att han satt och skrev' är också möjlig. Sättsadverbet kan ta objekt och vi får två ackusativer i följd:

xviii) 'jag såg honom, när han skrev brevet'

XVIII) ra'aytuhu kātiban l-maktūb
ack ack utan hörbar markör

10) För kasus se vidare avsnittet Nominalfrasen sid 19.

Bisatser, särskilt villkorssatser och tidsbisatser, kan också föregå sin huvudsats, men det inverkar i så fall inte på ordföljden i den arabiska huvudsatsen.

Villkorssatser liksom tidsbisatser inleds med en underordnande konjunktion, som bl a beror av hur pass sannolikt villkoret är.

Relativsatser

Arabiskan har två huvudtyper av relativsatser, syndetiska och asyndetiska. Den syndetiska typen innebär att satsen modifierar ett bestämt huvudord (t ex i bestämd form) och då måste ett relativpronomen sättas ut.

xix) 'jag mötte ordföranden, som hade skrivit brevet'

XIX) qābaltu r-ra'īs lladī kataba l-maktūb
(jag) mötte ordföranden som skrev(han) brevet

Eller också kan relativpronomen utelämnas och detta är fallet när korrelatet är obestämt; relativsatsen blir av asyndetisk typ.

xx) 'ordföranden mötte en man som hade skrivit ett brev'

XX) qābala r-ra'īs raḡul kataba maktūb
(han)mötte ordföranden en man skrev (ett) brev

Om relativpronomenet icke representerar subjektet i relativsatsen, måste det återspeglas i relativsatsen av ett pronomen.

xxi) 'jag läste brevet, som ordföranden hade skrivit'

XXI) qara'tu l-maktūb lladī katabahu r-ra'īs
(jag) läste brevet som skrev (han) det ordföranden

I det asyndetiska fallet är konstruktionen ganska självklar:

xxii) 'jag läste ett brev som ordföranden hade skrivit'

XXII) qara'tu maktūb katabahu r-ra'īs
(jag) läste (ett) brev skrev det ordföranden

Arabiskans relativpronomen är mycket nära besläktade med demonstrativa pronomen och kan också ha betydelsen 'den som', 'de som', osv. I den här betydelsen uppträder också t ex frågeorden man och mā.

Negationer

Nominalsatsen

Nominalsatsen kan negeras antingen med negativa oböjliga partiklar eller med ett speciellt verb *laysa*. De negativa partiklar som förekommer är *mā* och *lā*.

Exempel:

xxiii) 'ordföranden är inte sjuk'

XXIII) *mā r-ra'īs marīd*¹¹⁾
inte ordföranden sjuk

eller

xxiv) 'det finns ingen man i huset'

XXIV) *lā raḡul fi l-bayt*¹²⁾
inte man i huset

Som framgår av exemplen negerar *mā* hela nominalsatsen medan *lā* negerar det enskilda nomenet och båda partiklarna föregår det som negeras.

När man negerar nominalsatsen med verbet *laysa* blir satsen formellt en verbalsats:

xxiii) 'ordföranden är inte sjuk'

XXIII b) *laysa r-ra'īs marīd*¹³⁾
(han) är inte ordföranden sjuk

Ytterligare ett par möjligheter att negera nomen/adjektiv erbjuder substantiven *ʿadam* - 'frånvaro' - och *ḡayr* - 'annan/annat än'.

11) Med kasusmarkör lyder det positiva uttrycket 'ordföranden är sjuk' 'ar-ra'īs^u marīd^{un}, där ^{-un} betecknar obest form nominativ och ^{-u} bestämd form nominativ. Fullständigt lyder XXIII) *mā r-ra'īs^u marīd^u*.

12) *lā* används tillsammans med den bestämda formens akkusativmarkör och XXIV) heter fullständigare *lā raḡul^a fi l-baytⁱ*.

13) Formellt är här *r-ra'īs* subjekt och *marīd* objekt i obest form. Fullständigt XXIII b) *laysa r-ra'īs^u marīd^{an}*.

Noternas kasusmarkörer utesluts oftast i text och uttalas i allmänhet inte.

För vidare behandling av kasus se avsnittet Nominalfrasen sid 19.

Verbalsatsen

Verbalsatsen kan negeras med flera olika partiklar: mā, lā, lam och lan. Om betydelsen är perfektiv (avslutad handling) används antingen lam + imperfekt(jussiv) eller mā + perfekt¹⁴⁾:

xxv) 'ordföranden skrev inte brevet' ('har inte skrivit')

XXV) lam yaktub r-ra'īs l-maktūb
inte skriver ordföranden brevet

eller

XXV a) mā kataba r-ra'īs l-maktūb
inte har skrivit ordföranden brevet

Om betydelsen är imperfektiv (oavslutad handling) används partikeln lā + imperfekt(indikativ) eller mera sällan mā + imperfekt(indikativ):

xxvi) 'ordföranden skriver inte brevet'

XXVI) lā yaktubu r-ra'īs l-maktūb
inte (han) skriver ordföranden brevet

eller

XXVI a) mā yaktubu r-ra'īs l-maktūb
inte (han) skriver ordföranden brevet

För att negera futurum använder arabiskan partikeln lan + imperfekt (subjunktiv). lan betyder ungefär 'kommer aldrig att:'

Verbfrasen

Verbets tidsformer och modus

I avsnittet om ordbildning nämnde jag att man utifrån verbets treradikaliga rot kan bilda åtminstone tio verbstammar. Varje stam modifierar i princip verbets betydelse på ett bestämt sätt, som tidigare illustrerats. Alla verb förekommer inte i alla stamformer men det är med den här variationsrikenheten mycket lätt att bilda nya ord med modifierad betydelse i arabiskan.

14) Bishai sid 127 . Verbformer behandlas i avsnittet Verbfrasen

Som verbets grundform betraktas perfekt 3:e personen maskulinum singularis, och det är den formen som jag har använt i exemplen i avsnittet om ordbildning.

I svenskan har vi ett tempussystem som inordnar skeendena i tidsföljd. Arabiskans tidsformer, perfekt och imperfekt, användes ursprungligen för att beteckna aspekt: avslutad eller oavslutad handling/relation. Perfekt som betecknar avslutad handling motsvarar då i de flesta fall vårt förflutnas tempus, medan imperfekt oftast avser presens eller futurum. I enstaka fall kan svensk presens och futurum motsvaras av perfekt eller svensk förfluten tid av imperfekt, t ex tillsammans med verbnegationen lam i avsnittet om verbnegationer (sid 15).

Där svenskan använder preteritum eller perfekt använder SA normalt sin perfekt:

XXVII) 'ittafaqū 'amsi ^cala tawṭīqⁱ t-ta^cāwun
(de) kom överens igår om stärkande samarbetets

xxvii) 'Igår kom de överens om att stärka samarbetet'

och

i f) 'ordföranden har skrivit ett brev'

I f) kataba r-ra'īs maktūb

Imperfekt förekommer i fyra vanliga modus: indikativ, subjunktiv, jussiv och imperativ. Indikativ är den normala varianten. Subjunktiv tjänar tillsammans med bisatsinledandepartiklar som bisatsmarkör, i synnerhet för att uttrycka något eftersträvat. Jussiv har flera skönjbara funktioner, där den viktigaste torde vara att tillsammans med den negativa partikeln lam förneka perfekt. Att man använder en imperfektform för att förneka perfekt kan kanske vara naturligt: ett icke-skeende eller en icke-handling fortfar att råda.

Imperativ förekommer i positiva uppmaningar. I negativa uppmaningar används oftast jussiv föregången av en nekande partikel.

Futurum bildas vanligen med hjälp av ett preverb sa u fa eller prefixet sa - före imperfekt.

Verbet och dess subjekt

Ett enda arabiskt verb kan fungera som en hel sats. Verbet kan böjas i person, genus och numerus, och man behöver inte ange personliga pronomen som subjekt.

Verbet står först i verbalsatsen och böjs i genus och numerus om subjekt saknas. Om subjekt finns utsatt följer det närmast efter verbet, som då bara böjs efter genus. Ett nomen som uppfattas som subjekt kan föregå verbet, men då är subjekt + verb formellt en nominalsats och verbet utgör ensamt en verbalsats som måste böjas efter både genus och numerus.

Exempel: verbalsatser

med subjekt	kataba (sing) V	r-riḡāl (plur) Subj	maktub
utan subjekt	katabū (plur) V	maktūb	
nominalsats	'ar-riḡāl (plur) Subj	katabū (plur) V	maktūb

Satserna i exemplet utgör variationer på uttrycket 'männen skrev ett brev'.

För att ange obestämt subjekt, där vi svenskar ofta använder 'man', har arabiskan några olika sätt. En möjlighet är att använda 3:e personen maskulinum singularis passivum, dvs för 'man reser till honom' säger araberna 'det reses till honom'. Ett annat sätt är att använda den arabiska motsvarigheten till 'de säger (mask)' för vårt 'man säger' och vidare kan man göra ett subjekt av verbrotten (paronomasi):

xxviii) 'man sa att hon var sjuk'

XXVIII) qāla qā'il 'innahā marīdah
sade en talare att hon sjuk

Utmärkande för arabisk passiv är att agenten aldrig anges. De moderna dialekterna saknar finita passivformer.

Arabisk motsvarighet till svensk infinitiv

Infinitivformen är i svenskan verbets nominalform utan att egentligen uppfattas som ett nomen. Dess motsvarighet i arabiskan är lättare att identifiera som nomen och vi kommer att få exempel där en svensk infinitiv översätts med ett substantiv till arabiska, XXVIIb på sid 21, 'de kom överens om att stärka samarbetet'. En mycket enkel nominalsats demonstrerar mekanismen:

xxix) 'det är svårt att skriva'

XXIX) 'al-kitābah sa^cb
skrivandet svårt.

Det som vi i svenskan uttrycker med infinitiv kan vidare i arabiskan motsvaras av imperfekt (indikativ eller subjunktiv):

xxx) 'han började skriva brevet'

XXX) 'ibtada'a yaktubu l-maktūb
(han) började (han) skriver brevet,

xi b) 'hon bad ordföranden att skriva brevet'

XI b) sa'alat_i r-ra'īs 'an yaktuba l-maktūb
(hon) bad ordföranden att (han) skrive(r) brevet

Svensk infinitiv är, som vi kommer att se av resultatredovisningen en stöttesten för invandrade araber.

Nominalfrasen

Bestämmdhet, kasus, genus och pluralbildning

Arabiskan markerar bestämd form av substantiv med en bestämd artikel al- som prefigeras och vars vokal kan variera, beroende på vilket ord som föregår artikeln. Obestämd artikel skrivs normalt inte ut och uttalas inte men det finns möjligheter att markera den.

Substantivet har bestämdhetsmarkör ungefär i samma utsträckning som i svenskan. Bestämd species markeras dessutom, som vanligt, av genitivkonstruktion och pronomen.

Ett fall där arabiskan är konsekventare i sitt bruk av bestämd artikel för att markera bestämd species ges av exemplet

xxx) 'deras far håller dem med mat och kläder',

där alltså arabiskan skulle ha uttryckt sig

XXXI) 'abūhum yuqaddimu lahum (l-lāzim min)_a t-ṭa^cām wa l-libās
far deras erbjuder till dem det nöd- av maten och kläderna
(han) värdiga
l- (best art) t- (best art) l- (best art)

Den arabiska motsvarigheten skulle på svenska kunna skrivas ungefär
* 'håller dem med maten och kläderna', vilket ju är innebörden också i det svenska uttrycket.

Om vi tänker oss exemplet 'i en by är det alltid mycket skvaller' skulle arabiskan där ha använt motsvarigheten till 'i byn är det alltid'.¹⁵⁾

Den bestämda artikeln assimileras i vissa fall med den efterföljande konsonanten. Därav kommer sig t-ṭa^cām i stället för det väntade
* l-ṭa^cām.

Arabiskan har tre kasus: nominativ, ackusativ och genitiv. Nominativ är subjektskasus, ackusativ objekts- och adverbialkasus och genitiv används i genitivkonstruktioner liksom efter preposition. I singularis är kasusändelserna -u för nominativ, -a för ackusativ och -i för genitiv. Ett särskilt morfem -n som läggs till kasusvokalen markerar obestämdhet. Kasusändelserna - med eller utan efterföljande -n - kan höras i kontext men före paus eller när ord citeras utan sammanhang hörs de normalt inte. Det är inte ovanligt att kasusändelser och 'nunation' (-n) utelämnas vid uppläsning i etermedier och de skrivs inte heller ut i tidningstext. Ett undantag utgör den obestämda ackusativändelsen -an som också tjänar som adverbmarkör och därför uttalas. I allmänhet har jag, där jag har använt kasusändelser, placerat dem ett steg över raden. I den mån jag har satt ut hjälpvokaler står dessa ett steg nedanför raden. Det finns ytterligare kasusändelser men kasus kan i den här rapporten identifieras med hjälp av ovanstående hållpunkter.

15)Beeston sid 37. När man avser varje individ eller grupp av individer i kategorin.

Arabiskan har två genus: maskulinum och femininum. I normalfallet signaleras femininum av en ändelse, som före paus låter - h och med kasusändelse - t, $mu^c allim$ vs $mu^c allimah$ eller med kasusändelse $mu^c allim^{un}$ och $mu^c allimat^{un}$ ($mu^c allim$ = lärare). Det finns emellertid åtskilliga substantiv som är feminina utan att ha femininändelse och det går också att hitta maskuliner som har femininändelse.

I SA kan man finna inte bara singularis och pluralis utan också dualis. Plural bildas antingen genom att en ändelse, som varierar med genus och kasus läggs till nomenet eller genom att vokalism och/eller stavelsestruktur ändras. Dualis bildas bara genom tillägg av ändelser.

Exempel i nominativ:

	En	Flera
lärare	$mu^c allim^{un}$	$mu^c allim^{\bar{u}na}$
lärarinna	$mu^c allimat^{un}$	$mu^c allim\bar{a}t^{un}$
man	$ra\bar{g}ul^{un}$	$ri\bar{g}\bar{a}l^{un}$

$mu^c allim^{\bar{u}na}$ och $mu^c allim\bar{a}t^{un}$ kan kallas regelbundna eller yttre pluraler medan typen $ri\bar{g}\bar{a}l^{un}$ brukar benämnas bruten plural.

Attribut

Den arabiska grammatiken gör egentligen ingen skillnad mellan adjektiv och substantiv. Det finns inget som hindrar att ett adjektiv uppträder som substantiv eller tvärtom. Men det finns naturligtvis grupper av ord som har sin huvudsakliga användning som substantiv respektive adjektiv. Med benämningen 'nomen' täcker vi in både substantiv och adjektiv.

Genitivattribut

En svensk genitivförbindelse som 'lärarens bok' återges i arabiska med en sk status constructus - $kit\bar{a}b^u l - mu^c allim^i$ - där $kit\bar{a}b^u$, 'bok' har bestämd species därför att det står i genitivförhållande till $l - mu^c allim^i$. $kit\bar{a}b$ saknar trots detta bestämd artikel, liksom i svenskan, men har bestämd kasusändelse (-u inte -un). Kasus för $kit\bar{a}b$ bestäms av den syntaktiska funktionen för hela genitivuttrycket medan $l - mu^c allim$ alltid måste stå i genitiv $l - mu^c allim^i$. Konstituent-

na i en status constructus får inte skiljas åt. Hur adjektiv behandlas redovisar jag längre fram. Det är fullt möjligt att låta flera substantiv ingå i en status constructus: 'lärarens pojkes bok' heter sålunda $\text{kitab}^u \text{walad}^i \text{l-mu}^c \text{allim}^i$, där bara $\text{l-mu}^c \text{allim}^i$ har bestämd artikel.

Status constructus är mycket vanlig i SA och inte alls begränsad till rena genitivförbindelser. På precis samma sätt heter 'jordbruksministern' $\text{wazir}^u \text{z-zirā}^c \text{at}^i$, dvs * 'jordbrukets minister', och 'en byskollärare' skulle kunna heta $\text{mu}^c \text{allim}^u \text{qaryat}^{in}$ med qaryat^{in} i obestämd form.

Det är mycket vanligt att återge ett massmedieuttryck som 'de kom överens om att stärka samarbetet' med motsvarigheten till * 'de kom överens om samarbetets stärkande' och då använda ett status-constructus-uttryck:

XXVIIb) $\text{ittafaqū}^c \text{ala}^c \text{tawṭīq}^i \text{t-ta}^c \text{āwun}^i$
(de) kom överens prep stärkande samarbetets
om (gen efter
prep)

Ytterligare exempel på status constructus är vårt 'varje' eller 'alla', arabiskans kull .

XXXII) $\text{kull}^u \text{raḡul}^{in}$

motsvarar vårt 'varje man.'

Nomen som vanligen brukas som adjektiv kan träda i status constructus med substantiv:

XXXIII) $\text{walad}^{un} \text{tawīl}^u \text{š-ša}^c \text{r}^i$
(en) pojke långt hårets

torde kunna översättas 'en pojke med långt hår' eller 'en pojke som har långt hår'. Dens svenska motsvarigheten skulle rentav lite affekterat kunna heta 'en pojke med håret långt'. I motsats till andra typer av status constructus kan denna ha bestämd artikel också i sinförstakonstituent:

XXXIV) $\text{at-tawīl}^{l1} \text{š-ša}^c \text{r}^i$

får då betydelsen 'han med det långa håret'.

Adjektivattribut

Adjektiv som modifierar ett substantiv kommer i allmänhet efter substantivet och överensstämmer i de enkla fallen i singularis alltid med sitt huvudord i fråga om genus, artikel och kasus.

xxxv) 'en lång man'

XXXV) raḡul^{un} ṭawīl^{un}

och

xxxvi) 'den långa mannen'

XXXVI) 'ar-raḡul^u ṭ-ṭawīl^u

xxxvii) 'en lång flicka' blir

XXXVII) bint^{un} ṭawīlat^{un}

medan

xxxviii) 'den långa flickan' heter

XXXVIII) 'al-bint^u ṭ-ṭawīlat^u

Konstituenterna i en status constructus får inte skiljas åt:

xxxix) 'mannens nya bok'

XXXIX) kitāb^u r-raḡulⁱ l-ḡadīd^u
bok mannens den nya ,

där alltså ḡadīd (= ny) har samma kasusändelse som kitāb och dessutom bestämd artikel. Ett adjektiv som bestämmer den första konstituenten i en status constructus måste placeras efter hela status-constructus-uttrycket. Kasusändelsen och sammanhanget får bli det som anger vad bestämningen syftar på:

xxxx) 'den långa mannens bok' heter

XXXX) kitāb^u r-raḡulⁱ ṭ-ṭawīlⁱ ,

där man ser av betydelsen och kasusändelsen att ṭ-ṭawīl bestämmer r-raḡulⁱ. I tidningsprosa, där vokalerna utelämnas, får man avgöra av sammanhanget vart bestämningen hör, och den uppgiften vållar i allmänhet inga problem. Bruket av kasusändelser är förenat med ett stort mått av redundans. I de moderna dialekterna finns inga sk'icrāb-ändelser.

Kongruens mellan substantiv och adjektiv

När adjektiv uppträder som predikat i nominalsatser eller i förening med substantiv som adjektivattribut överensstämmer de alltid i någon mening med sitt huvudord. Handlar det om flera personer står adjektivet i plural, yttre eller bruten, och överensstämmelse i genus finns också markerad. När det är fråga om ting i plural står adjektivet i allmänhet i femininum singularis, men en bruten plural är också möjlig¹⁶⁾.

Komparation

Det arabiska adjektivet känner bara två komparationsformer, positiv och elativ, men kan ändå uttrycka våra tre komparationsgrader.

Svensk komparativ motsvaras av elativ + min och för att återge superlativ använder arabiskan en elativ i status constructus med substantiv eller elativ med bestämd artikel efter substantivet.

Exempel:

komparativ: 'Muhammed är längre än Zaid'
M 'at wal^u min Z

superlativ I: Muhammed är längst (av alla män)
M 'at wal^u rağulⁱⁿ
(sing)

superlativ II: Den längste pojken /skrev ett brev /
/ kataba / l-walad^u l-'at wal^u /maktub^{an} /

16) Beeston sid 45

SVÅRIGHETER FÖR ARABER SOM LÄR SIG SVENSKA

Presentation av felet

Det här avsnittet presenterar vanliga fel som våra araber gjorde när de skrev sina uppsatser. Felkatalogen som exemplen är hämtade ifrån eller exemplen själva äger icke någon statistisk representativitet utan kan närmast betraktas som ett sökredskap. Man kan med deras hjälp få ideer om vad som kan vara svårt för invandrare men man kan inte göra förutsägelser om framtida felfrekvenser för invandrare från ett visst land på ett visst kursmoment.

Felexemplen presenteras med ett löpnummer. Där tydligheten så kräver har felställena markerats med understrykning och ibland ges rättexempel inom parentes under felet.

Exempel:

- (26) Efter han har ätet middag Lasse och hans syster gick
(När han hade ätit middag gick Lasse)

Ordföljd och meningsbyggnad

Huvudsatser

Svenskan använder ordföljden som ett viktigt medel att särskilja olika satstyper. Huvudsatser kan ha 'rak ordföljd' eller 'icke-subjekt' som fundament + 'omvänd ordföljd'. Huvudsatser i frågeform har omvänd ordföljd eller frågeord + rak eller omvänd ordföljd. I arabiskan används ordföljden inte alls för att ange satstyp. Där finns de två tidigare beskrivna huvudsattyperna nominalsatser och verbalsatser. Våra informanter har åstadkommit talrika brott mot reglerna för rak respektive omvänd ordföljd. Sålunda förekommer i båda felundersökningarna huvudsatser med den felaktiga ordföljden verb + subjekt och den lika felaktiga adverbial + subjekt + verb.

Den första feltypen är inte så framträdande som den andra och här kan man konstatera att huvudsatserna föregås av samordnande konjunktion i samtliga fall. Detta öppnar vägen för ett par tolkningsmöjligheter. Det kan

vara fråga om a) att konjunktionen mer eller mindre medvet behandlats som ett svenskt adverb och måste följas av omvänd ordföljd eller b) en exakt motsvarighet till den arabiska verbalsatsen. Arabiskan använder gärna partikeln wa i början av huvudsatser och denna partikel används också som samordnande konjunktion. Ett typiskt exempel på det här felet är

(1) och lekte jag mycket med mina klasskamrater.

Det arabiska mönstret med tema + utsaga återkommer på åtskilliga ställen i de undersökta uppsatserna. Eleverna har gärna konstruerat satser som inleds med adverbiala uttryck som bör följas av omvänd ordföljd. Satserna skall alltså i princip ha samma ordföljd som i arabiskan. Icke desto mindre har många excerpter noterats där adverbiala följs av rak ordföljd. Det här har jag tolkat som en inlärningseffekt.^{16a)} I underysningen trycker lärarna inledningsvis på att subjektet till varje pris måste komma med och nöter i de enklaste tidiga exemplen in den raka ordföljden. Informanterna koncentrerar sig på att sätta ut personliga pronomen som subjekt och glömmer bort att ändra ordföljden när adverbial eller objekt tar plats som fundament. Det kanske är möjligt att tidigt introducera araber till satser av typen 'och därifrån tog Lasse tåget' och sedan övergå till 'och därifrån tog han tåget', som i vårt material har fått formen

(2) och därifrån han tog tåg kl 10¹⁵

Ytterligare exempel:

(3) Det här natten Herman ligger på sängen

(4) men i alla fall mannen ser bättre ut

(5) Här man kan trivas i Alexandria

Bisatser

För distinktionen mellan svensk huvudsats och bisats spelar ordningen subjekt - verb en viktig roll. Arabiskan litar vid underordning till en annan teknik och det kan vara främmande för en arab att ändra den inbördes ordningen mellan satsens konstituenten därför att satsen underordnas. (Avsnittet Underordning i syntaxöversikten).

16 a) Inflytande från den dialektala ordföljden SVO är naturligtvis också en möjlighet.

Subjekt + verb i bisats

Omvänd ordföljd i bisats förekommer i vårt material, mera i Agneta Hellström Shaws än i mitt. Bland de tänkbara tolkningarna finns här möjligheterna att informanterna låtit den inledande bisatsmarkören fungera som ett adverbialt fundament gör i huvudsats, och att vi har att göra med interferens från den arabiska verbalsatsen.

(6) fastän hade han feber

(7) till en annan plats där ligger gymnasiumskolan

I ett par av fallen tycks det vara indirekt anföring som återgivits med direkt, åtminstone vad ordföljden beträffar:

(8) de tänkte på vad ska det stå

(9) sedan tänkte hon på hur kunde hon åka till biografen

Som jag nämnde i avsnittet Underordning behåller araberna ofta den direkta anföringen när de berättar vad någon har sagt.

Vandrande adverb i huvudsats och bisats

Adverbet 'ofta' och negationen 'inte' hör till de element som byter plats beroende på vilken satstyp de står i. Dessa två jämte åtskilliga andra brukar betecknas 'vandrande adverb' ¹⁷⁾. Vandrande adverb skall vid rak ordföljd placeras omedelbart intill det finita verbet - i huvudsats alldeles efter och i bisats alldeles före verbet. I huvudsatser med omväänd ordföljd slinker som bekant subjektet in mellan finit verb och vandrande adverb.

Det är i vårt material vanligare att vandrande adverb kommer på fel ställe i bisats än i huvudsats. Så här ser några vanliga bisatsfel ut:

(10) Jag tror att det finns inte en stor skillnad

(11) han drömde att vi kom aldrig tillbaka till jorden

(12) tänkte i sig själv att han kommer snart att dö
(att han snart skulle dö)

(13) Eftersom resan ska inte ta en lång tid

17) Termen efter Nylund-Brodde & Holm

F o g e o r d

Svenskans vanliga fogeord - konjunktioner, relativa pronomen, relativa adverb etc - erbjuder invandrare vissa svårigheter. Det har visat sig att samordnande konjunktioner förväxlas med underordnande, att konjunktioner förväxlas med adverb och att konjunktioner förväxlas med prepositioner. Informanterna kan också vara frikostiga med konjunktioner i början av huvudsats

- (13 b) Och Märsta ligger några mil norr om Stockholm
(Märsta ligger)

Relativ satser

En speciell feltyp som kan ha direkt bakgrund i arabiskan är utelämnat relativpronomen. Som jag visat i avsnittet om underordning behöver arabiskan inte använda relativpronomen om korrelatet är obestämt. I båda materialen har jag hittat fall av utelämnat relativpronomen då korrelatet har obestämd species. Ett typiskt exempel är

- (14) Det var många vänner satt och väntade.

Arabiskans relativpronomen har demonstrativ styrka och kan betyda 'den som', 'de som' osv. Ett lustigt exempel visar att araber eventuellt kan tro samma sak om svenskans rent relativa pronomen

- (15) Man kan säga att som bor på landet har de inte så mycket
än som bor i stan
(Man kan säga att de som bor på landet inte har lika mycket
som de som bor i stan)

Här har 'som' fått ersätta 'de som' och för att undvika två 'som' efter varandra har informanten ersatt det ena med 'än', vilket ord tydligen också förefaller honom bekant i sammanhanget. Han har noterat man måste ha subjekt till alla verb i svenskan och satt in ett 'de' av den anledningen.

Konjunktioner

Bland konjunktionerna har samordnande förväxlats med andra samordnande, samordnande har förväxlats med underordnande och vice versa, och naturligtvis förekommer det att man valt fel inom gruppen

underordnande konjunktioner. Det här är egentligen mest en lexikal fråga och jag behandlar inte företeelsen närmare.

Verbfrasen

Tempusfel

Invandrare åstadkommer, när de skriver svenska, samma tempusförväxlingar som infödda svenskar. Det är vanligt med tempusväxling där konsekvensen kräver ett enhetligt tempus. När en otränad skribent skriver en text i preteritum dyker emellanåt andra tempusformer upp. Jag tycker inte det här har särskilt stor relevans i invandrarundervisningen och tänker inte behandla det fenomenet. Emellertid tycker jag mig ha funnit drag som är typiska just för araber som behandlar svenska.

Vi har tidigare noterat att araber använder sin perfekt för förfluten tid, där vi svenskar använder tre tempus: preteritum, perfekt och pluskvamperfekt. Araberna har svårt att upptäcka någon skillnad mellan preteritum och perfekt och inte så stor möjlighet att förstå bruket av svensk pluskvamperfekt, när studierna tar sin början.

Förväxlingar mellan presens och preteritum är också vanliga och förekommer i båda riktningarna. Uppsatsskrivarna har använt presens för preteritum men också preteritum för presens. I indirekt tal, som i svenskan får bisatsform och annat tempus än det direkta talet, förekommer i något fall futurum där vi rätteligen borde ha funnit futurum preteriti.

Svensk pluskvamperfekt är också något av en stötesten och här har många olika tempus fått träda in. Här liksom i fallet med futurum preteriti ligger nog en del av förklaringen i att indirekt tal kräver tempusväxling.

I materialet saknas fel mot futurumformen, och detta kan ha åtminstone ett par orsaker:a) Futurum simplex bildas i svenskan med ett hjälpverb 'ska' och i arabiskan med preverbet saufa eller prefixet sa- + imperfekt. Det bör alltså inte vara särskilt svårt för araber att bilda svensk futurum. b) I den mån misslyckanden förekommer har de fått formen av förväxlingar mellan infinita och finita verbformer.

Perfekt för preteritum:

- (16) Han märkte olika saker som har givit honom mera konkreta ideer
(gav)
- (17) Flera dagar har vi försökt komma ut men det gick inte
(försökte vi)

Preteritum i stället för perfekt:

- (18) det betyder att du bestämde dig för att gifta dig med din "Älskling"
(har bestämt)

Presens för preteritum:

- (19) Vi såld allting som vi hade livet är mycket billigt vi behöver inte
och köpar för att vi kan ta grönsaker från gården
(var) (behövde inte köpa) (kunde)
- (20) det verkade att Moskva är en vacker stad speciellt när han såg
gamla hus som berättar mycket fantastiska saker om 1800-talet
(var) (berättade)

Preteritum för presens:

- (21) majoritet av kvinnor har ingen utbildning speciellt de gamla och
det är det som gjorde situationen ännu svårare
(gör)
- (22) men jag trivdes i skolan därför att jag tycker om mina lärare
(trivs)

Futurum för futurum preteriti:

- (23) de tänkte på vad ska det stå
(vad det skulle stå)
- (24) tänkte i sig själv att han kommer snart att dö
(att han snart skulle dö)

Andra tempus för pluskvamperfekt:

- (25) När de flytade till Göteborg bodde dem
(hade flyttat)
- (26) Efter han har ätit middag Lasse och hans syster gick
(När han hade ätit middag gick)
- (27) När jag vaknade kände jag som om jag sov i flera år
(hade sovit)
- (28) I den här tid medelade „Nobelfredskomite,, att de beslutade att
(hade beslutat)

Utelämnad finit verbform eller kopula

Mot bakgrund av den arabiska nominalsatsen och arabiskans lite annorlunda sätt att använda verbens tidsformer väcker det ingen förvåning att informanter alltemellanåt bryter mot svenskans krav på att en sats skall innehålla ett finit verb.

I våra informanternas elevuppsatser fann vi åtskilliga satser som saknade kopula (är/blir) eller finit verb.

I något fall var det hjälpverbet i en sammansatt verbform som hade utelämnats.

- (29) Alla här nästan likadan
(Alla här är nästan jämlika)
- (30) Kl 22¹⁵ han resande till Stockholm
(kom han resande)
- (31) Dom sagt ekonomisk tregghet
(har sagt)

(32) ock han lugn

(och han blir lugn)

(33) Jag vet att vi ska bli vän igen det bara ett kram

(Det behövs bara en kram)

(34) och sen till Sverige med flygplan

(och sen kom jag till Sverige med flyg)

I exempel (34) saknas också subjekt.

Förväxling av verbens finita och infinita former

Infinita i stället för finita former

Infinita i stället för finita verbformer är mycket vanliga i vårt material, och det är då särskilt infinitiv som fått ersätta tempusbärande former.

I första hand är det presens som

har ersatts men också preteritum har i några fall drabbats. Iakttagelserna stämmer väl överens med gängse föreställningar om hur invandrare behandlar svenska. Fel tycks lätt uppstå efter konjunktionen 'och', och det kan man kanske förklara med att talspråket inte alltid skiljer mellan 'och' och 'att'. Så här ser några av exemplen ut:

(35) Han vilja resa till Göteborg

(36) Hunden go till honom och sita på sängen

(37) Hon öppnar sin handveska och börja leta efter något

Finita former i stället för infinita

Den arabiska motsvarigheten till vår svenska infinitiv är, som jag nämnt på sid 18, ett verbalnomen eller en arabisk imperfekt. I elevuppsatserna har vi funnit exempel av följande typ:

(38) vi behöver inte och köpar

(vi behöver inte köpa)

(39) satt jag mig och börjar och skriver

(satte jag mig och började skriva)

(40) och våra Herman kunde läser
(kunde läsa) ,

där alltså infinitiv ersatts med presens efter modala hjälpverb eller motsvarande. Jag har också funnit ett par fall där infinitiv har ersatts med preteritum.

Motsvarigheter till arabiskt verbalnomen

Där arabiskan skulle ha använt ett verbalnomen för vår infinitiv har informanterna gjort fel av typen

(41) . Jersild var kanske ledsen när han gjorde sin resa . . .
även om orsaken till resa var det
(till att han reste) (till hans resa)

Arabiskan skulle här ha använt samma sorts nomen som i sats

xxix) ' det är svårt att skriva ' (sid 18)

XXIX) ' al-kitābah sa^cb
skrivande svårt

Den här feltypen förekommer ungefär lika ofta som presens i stället för infinitiv. Bland exemplen märks:

(42) Det var trevligt resa
(Det var trevligt att resa) (Det var en trevlig resa)

(43) för att lite promenad
(för att promenera lite)

Verbpartiklar och prepositioner

I samband med verb förekommer i arabiskan prepositioner som hjälper till att finkalibrera verbets betydelse och dessa partiklar fyller samma funktion som prepositioner och verbpartiklar gör i svenskan. Den moderna standardarabiskan gör mera bruk av sådana partiklar än den klassiska men överträffas av folkspråken, som i det här avseendet närmar sig den svenska nivån. Prepositionella bestämningar till substantiv¹⁸⁾ är relativt ovanliga i SA men har med inlåning av uttryck från Västeuropa en tendens att öka.

(18) Typ ' mannen i bilen '. Beeston sid 48.

Det är alltså inte främmande för araber att använda prepositioner och verbpartiklar vid verb, men valet av partikel/preposition är naturligtvis fortfarande ett (lexikalt) problem. Bland våra resultat finns på det här avsnittet utelämnad partikel/preposition, felaktig partikel/preposition, överflödigt partikel/preposition och i några fall partikel på fel ställe i satsen. Här är ett par av våra sammanlagt 26 noteringar:

(44) Manen brukar hjälpa så mycket hemma som kvinnorna.
(hjälpa till lika mycket)

(45) Kvinnorna kan bestämma sig idag. .Ekonomi situationen
(kan bestämma över sig själva idag)

(46) På andra bilden ser han .mycket rädd ____
(ser han mycket rädd ut)

Rums - och tidsuttryck

Fel preposition i rums- eller tidsuttryck är mycket vanligt i vårt material. Sammanlagt har vi funnit 49 fel som representerar möjligheterna felvald, utelämnad eller överflödigt preposition. Vid rumsprepositionerna har svårigheter att skilja mellan riktning och befintlighet visat sig och naturligtvis också problem inom respektive kategori t ex i/på.

Vårt språk uppvisar många oregelbundenheter på det här området och det är nästan självklart att man finner följande fel:

(47) Vi går till skolan sex dagar i veckan
(i skolan)

(48) Sen sitt han i hans plats i tåg
(på sin plats i tåget)

(49) arbetade i Volvo
(på)

Ett fel som kan ha sitt ursprung i arabiskan är

(50) Klimatet i Egypten är mycket varmare än Sverige
(än i Sverige) ,

ty SA tillåter inte två prepositioner efter varandra och den partikel som motsvarar 'än' i svenskan är i arabiskan en preposition.

Där preposition inte används markerar arabiskan sina adverb med akkusativ och

(51) där drack jag morgonen en kopp kaffe

skulle kunna vara en översättning från arabiskan.

Fel preposition i tidsuttryck är ganska vanligt och informanterna drar gärna till med prepositionen 'i' om de är osäkra:

(52) Lasses gick till jobbet i tisdag 15 Februari

(tisdagen den)

(53) och sen till Sverige med flygplan i 27 august

(den 27 augusti)

I båda de ovanstående fallen använder arabiskan prepositionen fi som i allmänhet motsvarar svenskans 'i'.

Ett annat exempel:

(54) Jag tycker om klimatet i vinter som är mycket bättre än sommaren

(på vintern)

(än på sommaren)

Adverbbildning i allmänhet

(55) jag tror säker att

är ett typiskt fall där adjektiv använts i stället för adverb. Sådana fel är inte helt ovanliga och man kan notera att modersmålet knappast inverkar störande på den här punkten. Bildade araber bör inte vara främmande för en särskild kategori 'adverb' som kräver sin speciella syntaktiska markör (jfr sid 34 ovan och sid 19).

Nominalfrasen

Subjekts- och objektspronomen

Vi har tidigare beskrivit hur det arabiska verbet kan fungera utan subjektspronomen (sid 7) och vi bör kunna vänta oss att finna att araber utelämnar subjektspronomen också när de lär sig och utövar andra språk än sitt eget.

I båda felundersökningarna finns belägg för det här antagandet. Sammanlagt har vi ett 20-tal fall där subjektspronomen är utelämnat och Agneta Hellström har dessutom i sitt material funnit felaktiga (hyperkorrekta) formella subjekt 'det' instoppade här och där. Förväxlingar av subjekts- och objektspronomen förekommer men är inte särskilt vanliga. Vår uttalsform 'dom' kan bidra till förklaringen av dessa fel.

Typiska exempel:

(56) sen förtset till England

(fortsatte jag)

(57) samtidigt slår till och slår till

(slår de till)

(58) när de flyttade till Göteborg bodde dem

(bodde de)

(59) Vi har fem lektioner varje dag och varje lektion är det 45 minuter

(varje lektion är 45 minuter)

Possessiva pronomen

SA använder possessiva pronomen, som varierar med ägarens person, genus och numerus, men saknar motsvarighet till våra reflexiva pronomen. Det är ju samma förhållande i åtskilliga andra invandrarspråk och det finns metoder etablerade för att möta inlärningsproblemet. Felen har karaktär av förväxlingar i båda riktningarna. I stället för reflexiva possessiva pronomen återfinns icke-reflexiva och tvärtom.

Så här kan felen se ut:

- (60) after Kaffé ringa han till hans syster ock
(till sin syster)
- (61) Karin skulle vilja ringa också till hennes pojke
(till sin pojke)
- (62) När man blir gammal tar sin familj hand om honom
(tar ens familj hand om en)

Bestämd och obestämd species, artikel

(63) After teater_ gick han till station_ och tag tåg_ till stockholm är en mening som en av informanterna har presterat. Alla nomen i arabiskan skulle här ha haft bestämd species och bestämd framförställd artikel:

wa ba^cda t-tamtīl dahaba 'ilā l-mahaṭṭah wa rakaba l-qitār .
och efter föreställningen gick till stationen och tog tåget
(han) (han)

På samma sätt överensstämmer de flesta tillfällen där arabiskan och svenskan använder bestämd species. Artikelbruket skiljer sig litet grand som vi såg i syntaxöversikten (sid 19), i första hand vid s k status constructus. Men det går knappast att utifrån informanternas modersmål förklara alla de fall av utelämnad artikel som finns. Min hypotes är här att svenskan har för många olika fall av speciesmarkering att hålla reda på och att man i början av sina språkstudier använder orden i den form man lärt sig.

- (64) Men elev har ingen som bryr sig om honom
(eleven)
- (65) Sverige har bättre livet än Egypten
- (66) vi bor i Nytt hus

Agneta Hellströms och mina iakttagelser är mycket samstämmiga. Vi har båda observerat många fall där species felmarkerats. I materialet förekommer att bestämd species återges som obestämd och tvärtom, att obestämd species förklätts till bestämd.

Vidare har vi i våra undersökningar funnit utdrag ur uppsatser där bestämd respektive obestämd species är antydd, men där artiklarna inte stämmer, liksom fall av bristande genuskongruens och numeruskongruens. Den här delen av den svenska grammatiken orsakar erfarenhetsmässigt invandrare av alla nationaliteter svåra problem och reglerna för artikelbruk och kongruens skiljer sig avsevärt från arabiskans.

Adjektivets bestämdhetsböjning hör hemma i samma problemkomplex och här kan jag blott rapportera att vi inte iakttagit mer än två otvetydiga fall.

Attributkonstruktioner

Exemplet

- (67) men Lindström hans kamrater lämnade fabriken
(men Lindströms kamrater)
(men Lindström och hans kamrater)

är ett skolexempel på hur en tematiserad arabisk sats konstrueras, och jag vill gärna tro att det är modersmålet som övat inflytande på uppsatsskrivaren liksom i följande exempel där jag vill tolka ursprunget som en arabisk status constructus:

- (68) om privat andra människa
(om en annan människas privatliv)

Tolkningen blir ännu rimligare om man håller i minnet att arabiska adjektiv kan användas som substantiv och vice versa.

Det är samma uppsatsskrivare som åstadkommit båda felen. Hon hade när hon skrev varit i Sverige i ett och ett halvt år och uppgav sig kunna bara lite engelska.

De vanligaste syntaxfelen

Våra svenskskrivande araber har visat sig ha vissa svårigheter med ordföljden i svenskan. Där objekt eller adverbial inleder huvudsatsen har informanterna använt rak ordföljd, trots att den arabiska verbalsatsen har samma (oföränderliga) ordföljd verb + subjekt (sid 7, 25). Omvänd ordföljd i huvudsats, som skulle ha haft rak, förekommer, men sparsamt.

Svenskans krav på rak ordföljd i bisats har inte observerats av alla informanterna och det står inte heller riktigt klart för dem att indirekt tal återges i bisatsform i svenskan (sid 26). Vandrande adverb eller negation kan lätt hamna fel i bisats men inte så ofta i huvudsats (sid 26).

Skribenterna slösar gärna med samordnande konjunktioner, förväxlar olika typer av fogeord med varandra och utelämnar alltemellanåt relativpronomen, där korrelatet har obestämd species (sid 27).

Svenska verbtempus är ett krångligt kapitel för araber. Förväxlingarna mellan olika tempus i det förflutna är talrika, liksom förväxlingar mellan presens och det förflutnas tempus (sid 16, 28). Finit verb och kopula har utelämnats i ett stort antal fall i överensstämmelse med den arabiska nominalisatsen eller som hjälpverb i sammansatta tempus (sid 7, 30).

Infinita verbformer har använts i stället för finita i ett stort antal fall och det motsatta har inträffat nästan lika ofta (sid 31). Presens har fått träda in där vi skulle ha använt infinitiv. Svenskan kan ju nominalisera verb antingen som infinitiv med infinitivmärke eller som hela bisatser med finit verbform och utskrivet subjekt. Denna typ av nominalisering har araberna också haft svårt att utföra helt korrekt. Man har trots sig använda verbalnomen men har i stället använt infinitiv utan infinitivmärke eller finit verbform (sid 18, 31).

Det arabiska sättet att använda verb utan att skriva ut subjektspronomen har uppenbarligen övat inflytande. Det finns åtskilliga fall av utelämnade subjektspronomen och desutom ett par fall av överflödiga formella subjekt. Enstaka förväxlingar mellan subjekts- och objektspronomen förekommer (sid 7, 35).

Liksom många andra invandrargrupper visar araberna svårigheter i att behandla possessiva pronomen. Särskilt stora problem vållar skillnaden mellan reflexiva och icke-reflexiva possessiva pronomen.

Det svenska komplexet av artiklar, genus-, numerus- och bestämdhetsbøjningar är uppenbarligen svårt att bemästra inledningsvis (sid 36).

Stavfel i övningsuppsatser är förmodligen inte rätta sättet att upptäcka och systematisera fonologiska fel. Här skall bara sägas att vokalförväxlingarna är talrika och kan ha sitt upphov i den arabiska fonemreper-toaren, som bara erkänner sex vokalfonem, tre korta och tre långa.

ENGLISH SUMMARY

Arabs write Swedish. Arabic Syntax and Arabs' Syntactic Errors in Swedish

The report combines a survey of some basic points of Arabic language structure with the presentation of some typical syntactic errors made by Arabs in Swedish compositions. The purpose is to help teachers understand grammatical problems that face Arabic learners of Swedish.

Two unpublished error analysis papers, one by Agneta Hellström Shaw and one by the present author, have furnished material for this report. They form part of a larger study of immigrants' errors in Swedish which will be presented extensively later.

The section on Arabic (pp. 4-23) deals briefly with the dialectal variation and the concept of Standard Arabic, writing, and word formation, and then proceeds to syntactic phenomena: the structure of main clauses, subordination, negation, the verb phrase, and the noun phrase.

In the section on problems for the learner (pp. 24-39), the author presents a selection of conspicuous errors from the underlying material and discusses possible sources of influence from Arabic structure. Common errors in the material concern, i. a., the placement of subject and finite verb in main and subordinate clauses; the construction of indirect speech; the use of conjunctions; the use of tenses; the use of finite verb forms and the copula; infinitive constructions; the use of subject pronouns and formal subjects; the distinction of reflexive vs. non-reflexive possessives; definiteness and articles.

Ordlista

' a	frågepartikel
' anna	att (i nominalsats)
' amsi	igår
' ayy ^u	vilken (frågande pronomen)
ba ^c da	efter
bayt	hus
bint	flicka
ḍahaba	gå (eg. han gick/har gått)
daxala	gå in (eg. han gick/har gått in)
fī	i (prep)
ḡadīd	ny
hal	frågepartikel
-hu	honom/hans, det/dess (pers/poss pronomen)
(-)hum	de/dem/deras (pers/poss pronomen)
huwa	han (pers pron)
' ibtada' a	börja (eg han började/har börjat)
' ilā	till (preposition)
' inna	verkligen, att
' ittafaqa	komma överens om (3:e pers perf sing mask)
kam	hur många (frågeord)
kataba (ipf yaktub)	skriva (eg han skrev/har skrivit)
kātib	skrivare, skrivande
kitāb	bok
kitābah	skrivning, att skriva
kull ^u	alla, varje, hela
la	till (prep)
lā	inte
l-lāzim	det nödvändiga
lam	inte
lammā	inte
lan	kommer aldrig att
lladī	som (3:e pers mask sing)
laysa	det är inte så att (3:e pers mask sing)
libās	kläder
mā	inte; vad (negation, frågande/dem-rel pronomen)
min	av, från, än (prep)

maktūb	brev
marīd	sjuk
mḥattah	station
mu ^c allim	lärare
mu ^c allimah	lärarinna
qaddama (ipfyuqaddim)	erbjuda (eg han erbjöd/har erjudit)
qābala	möta (eg han mötte/ har mött)
qā'il	talare
qāla	tala (eg han talade/har talat)
qara'a	läsa (eg han läste/ har läst)
qitār	tåg
ra'a	se (eg han såg/har sett)
raḡul	man
ra'īs	ordförande
rakaba	åka med (eg han red/ har ridit)
sa-, saufa	skall (prefix, preverb)
sa'ala	fråga (eg han frågade/ har frågat)
ša ^c b	svår
ša ^c r	hår
ta ^c ām	mat
ta ^c āwun	samarbete
tamtīl	föreställning
tawīl	lång
tawṭīq	stärkande, förstärkning
wa	och
walad	pojke
wazīr	minister
zirā ^c ah	jordbruk

Förklaringar till fonembeteckningarna

- ' stöt som i danska 'ja' '
t_h th som i engelska 'think'
d_h th som i engelska 'there'
z s i engelska 'nose'
ǰ j i franska 'jour' eller j i engelska 'journey'
h tonlös faryngal/laryngal
x tonlös postvelar frikativ, tyska ach-laut
ǰ tonande postvelar tremulant, som rullande franska r
š rs i svenska fors
s velariserat s, finns ej som fonem i svenskan
d " d, - "-
t " t, - "-
d_h " d_h - "-
q bakre k-ljud
w som i engelskans 'want'
y för konsonantiska i- och j-ljud

Övriga fonembeteckningar stämmer överens med gängse bruk.
Streck över vokal (t ex ū) anger att vokalen är lång.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Aboul-Fetouh, Hilmi M (1969), A Morphological Study of Egyptian Colloquial Arabic. Mouton. The Hague.
- Bateson, Mary Catherine (1967), Arabic Language Handbook. Center for Applied Linguistics. Washington D. C.
- Beeston, A F L (1970), The Arabic Language Today. Hutchinson University Library. London.
- Bishai, Wilson B (1971), Concise Grammar of Literary Arabic - A New Approach. Kendall/Hunt Publishing Company. Dubuque, Iowa.
- Elert, Claes-Christian (1970), Allmän och svensk fonetik. Uppsala.
- Ferguson, Charles A (1959), Diglossia. I: Word 15, 1959, 325-340. Cambridge, Mass.
- Hammarberg, Björn & Viberg, Åke (1975), Platshållartvånget, ett syntaktiskt problem i svenskan för invandrare. SSM Report 2. Stockholms universitet, Institutionen för lingvistik.
- Hammarberg, Björn & Svensson, Bengt (1975), Svenska som främmande språk - en lärarybok. Stockholm.
- Hanna, H Morcos (1967), The Phrase Structure of Egyptian Colloquial Arabic. Mouton. The Hague.
- Nylund-Brodde, Elisabeth & Holm, Britta (red) (1972), Deskriptiv svensk grammatik. Stockholm.
- Wessén, Elias (1968), Vårt svenska språk. Uppsala.
- Wright, W (1971), A Grammar of the Arabic Language. Cambridge.